

HISTORICKÝ ZBORNÍK

VEDECKÝ ČASOPIS
O SLOVENSKÝCH
NÁRODNÝCH DEJINÁCH
ROČNÍK 27* 2017* ČÍSLO 2

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ MARTIN

Redakčná rada/Redaktionsrat/Editorial Board:

Mgr. Peter Cabadaj, prof. PhDr. Marta Dobrotková, CSc., PhDr. Štefan Hanakovič, PhDr. Anton Hrnko, CSc., prof. PhDr. Róbert Letz, PhD., prof. PhDr. Ján Lukačka, CSc., doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc., PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD.

Predseda/Vorsitzender/ President of Board: prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc.

Čestní členovia/Ehrenmitglieder/Honorary Members:

prof. PhDr. Ján Doruľa, DrSc., prof. PhDr. Milan S. Ďurica, prof. PhDr. Matúš Kučera, DrSc., PhDr. Július Sopko, CSc., doc. František Vnuk

Vydáva Matica slovenská, P. Mudroňa č. 1, 036 01 Martin. IČO: 00179027 DIČ: 2020631 23 v spolupráci so Slovenským historickým ústavom Matice slovenskej a Historickým odborom Matice slovenskej

Published by Matica slovenská

Šéfredaktor/Chefredakteur/Editor-in-Chief: PhDr. Peter Mulík, PhD.

Adresa redakcie/Anschrift der Redaktion/the adress of the editorial office:

Redakcia Historického zborníka
Slovenský historický ústav MS
Grösslingová 23, 812 51 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: peter.mulik@matica.sk

Historický zborník 27, december č. 2/2017

Almanach für Geschichte 27, Dezember N. 2/2017

Almanac for History 27, Decembre No. 2/2017

Evidenčné číslo/Registration Number 4010/10

Rozširuje/Distributed by

Matica slovenská
P. Mudroňa č. 1
036 01 Martin
Tel.: 0918904931
e-mail: periodika@matica.sk
www.matica.sk

Grafický návrh obálky/Graphic design of the cover: Jozef Siekel

Grafická úprava vnútra/Graphic layout: Mgr. Eubomír Sládeček

Jazyková redaktorka: Anna Farkašová

Preklad do anglického jazyka/Translation into English: PaedDr. Andrea Jančošková

Preklad do nemeckého jazyka/Deutsche Übersetzung: PhDr. Klára Komorová, PhD.

Historický zborník vychádza ako vedecké periodikum dvakrát ročne.

Wissenschaftliches Periodikum Almanach für Geschichte erscheint zweimal jährlich. Inlands- und Auslandsvertrieb, Bestellungen und Abonnement durch den Verlag der Matica slovenská, G. m. b. H.

Scientific Periodicum The Almanac for History is published twice a year. Distributed, domestic and foreign orders subscriptions accepted by the Matica slovenská Publishing House, Ltd.

© Matica slovenská, Martin 2017

Vytlačila tlačiareň /Printed by Fork, s. r. o., Martin

EV 4010/10

ISSN 1335-8723

EAN 9771335872006 72

OBSAH

ŠTÚDIE

Cesta Matúša Čáka na vrchol oligarchickej vlády na prelome 13. a 14. stor. <i>Ján Lukačka</i>	13
Ako prebiehali uhorské voľby. Volebný rok 1868 – 1869 vo volebnom okrese Vrbové <i>Matúš Krátky</i>	33
Demografia a postavenie vojvodinských Slovákov v Juhoslávii 1918 – 1941 <i>Ján Tkáč</i>	52
Kultúra bývania slovenských spisovateľov v Bratislave v rokoch 1920 – 1945 <i>Martin Vašš</i>	81

MATERIÁLY

Národná a kresťanská suverenita Slovákov <i>Peter Mulík</i>	97
Pecuniae non olet <i>Jaroslav Straka</i>	102

DOKUMENTY

Zápisky Jána Gašpera z vojenčiny a nemeckého zajatia <i>Martin Lacko</i>	111
Ivan Lazar Krmpotić: Moja služba cirkvi a národu Slovákov <i>Peter Mulík</i>	130

POLEMIKY

Dejiny Uhorska po slovensky <i>Ferdinand Uličný</i>	141
--	-----

MEDAILÓNY

Storočnica narodenia Jozefa Staška <i>Peter Cabadaj</i>	155
Spomienka na doc. PhDr. Petra Ratkoša, DrSc. <i>Peter Ratkoš</i>	158
Zomrel PhDr. Titus Kolník, DrSc. (1. 1. 1932 – 27. 11. 2017).....	161

SPRÁVY

XXI. archívne dni v Slovenskej republike <i>Pavol Madura</i>	165
Valné zhromaždenie Historického odboru Matice slovenskej (2017) <i>Peter Mulík</i>	171

Slovenské emancipačné a štátoprávne snahy v 20. storočí. Vedecká konferencia k 100. výročiu založenia Česko-Slovenskej republiky a 25. výročiu vzniku Slovenskej republiky <i>Peter Mulík</i>	179
--	-----

RECENZIE

Demmel Jozsef, A szlovák nemzet születése. Ludovít Štúr és a szlovák társadalom a 19. századi Magyarországon, Pozsony, 2011. <i>Ladislav Tajták</i>	187
Tote Grenze oder lebendige Nachbarschaft? Österreichisch-slowakische Beziehungen 1945 – 1968. Viedeň : Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2012 (Zentraleuropa-Studien, zv. 17), 543 s. <i>Beáta Katrebová-Blehová</i>	190
Kronika Jána z Turca. Johannes de Thurocz Chronica Hungarorum 1488. Z latinského originálu preložil Július Sopko. Bratislava : Perfekt, 2014. 592 strán. ISBN 978-80-8046-692-3. <i>Miloš Marek</i>	195
Hromják, Ľuboslav: S výrazom lásky trvám. Životopis spišského biskupa Jána Vojaššáka. Spišské Podhradie : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojaššáka, 2015, 533 s. <i>Ivan Petranský</i>	200
Oliver Jens Schmitt: Căpitan Codreanu. Aufstieg und Fall eines rumänischen Faschistenführers. Wien : Paul Zsolnay Verlag, 2016, 336 s. [Căpitan Codreanu. Vzostup a pád rumunského fašistického vodcu.] <i>Beáta Katrebová-Blehová</i>	204
Jankovič, Ľubomír. Slovensko, Európa a svet na starých mapách a v grafických vyobrazeniach historických tlačí 15. až 18. storočia z fondov a zbierok Slovenskej národnej knižnice. Martin : Slovenská národná knižnica, 2017. 390 s. <i>Ján Valo</i>	210
Velička, Drahomír. Dejiny osídlenia Kysúc. s. I. Združenie Terra Kisucensis, 2017, 340 s. <i>Jozef Meliš</i>	212
Lupčo, Martin. Z dejín katolíckeho školstva v Ružomberku II. Pamätnica k 25. výročiu založenia Gymnázia sv. Andreja v Ružomberku. Martin : Fork, 2017, 204 s. ISBN 978-80-972687-3-2. <i>Marek Ďurčo</i>	214
Zoznam autorov	218

CONTENTS

STUDIES

The Way of Matheus Chak to the Top of the Oligarchic Government at the Turn of the 13th and 14th Centuries. <i>Ján Lukačka</i>	13
How the Hungarian Elections Took Place. The Election Year 1868 - 1869 in the District of Vrbové <i>Matúš Krátky</i>	33
Demography and the Position of the Vojvodina Slovaks in Yugoslavia in 1918 – 1941 <i>Ján Tkáč</i>	52
Culture of Housing of Slovak Writers in Bratislava in the Years 1920 - 1945 <i>Martin Vašš</i>	81

MATERIAL/SOURCES

The National and Christian Sovereignty of the Slovaks <i>Peter Mulík</i>	97
Pecuniae non olet <i>Jaroslav Straka</i>	102

DOCUMENTS

Memoirs of Jan Gašper from Military Service and German Captivity <i>Martin Lacko</i>	111
Ivan Lazar Krmpotić: My Service for the Church and the Slovak Nation <i>Peter Mulík</i>	130

POLEMICS

The History of Hungary in Slovak <i>Ferdinand Uličný</i>	141
---	-----

MEDAILONS

100th Anniversary of the Birth of Jozef Stašek <i>Peter Cabadaj</i>	155
Memorial to doc. PhDr. Peter Ratkoš, DrSc. <i>Peter Ratkoš</i>	158
PhDr. Titus Kolník, DrSc. Deceased (January 1, 1932 - November 27, 2017).....	161

NEWS

XXI. Archival Days in the Slovak Republic <i>Pavol Madura</i>	165
--	-----

General Assembly of the Historical Department of Matica slovenská (2017) <i>Peter Mulík</i>	171
Slovak Emancipation and State-Legal Efforts in the 20th Century. Scientific Conference on the 100th Anniversary of the Establishment of the Czecho-Slovak Republic and the 25th Anniversary of the Formation of the Slovak Republic <i>Peter Mulík</i>	179

REVIEWS

Demmel Jozsef, A szlovák nemzet születése. Ludovít Štúr és a szlovák társadalom and 19. századi Magyarországon, Pozsony 2011. <i>Ladislav Tajták</i>	187
Tote Grenze oder lebendige Nachbarschaft? Österreichisch-slowakische Beziehungen 1945 - 1968. Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 2012 (Zentraleuropa-Studien, vol 17), 543 p. <i>Beata Katrebova-Blehová</i>	190
Chronicle of Ján of Turiec, Johannes de Thurocz Chronica Hungarorum 1488. From the Latin original translated by Július Sopko. Bratislava: Perfect 2014. 592 p. <i>Milos Marek</i>	195
Hromják, Euboslav: I Exist with the Expression of Love. Biography of Spiš Bishop Ján Vojtaššák. Spišské Podhradie: The Foundation of the Priest's Seminar of Bishop Ján Vojtaššák, 2015, 533 p. <i>Ivan Petranský</i>	200
Oliver Jens Schmitt: Capitan Codreanu. Aufstieg und Fall eines rumänischen Faschistenführers. Vienna: Paul Zsolnay Verlag 2016, 336 s. [Capitan Codreanu. The rise and fall of the Romanian fascist leader.] <i>Beáta Katrebová-Blehová</i>	204
Jankovič, Eubomír. Slovakia, Europe and the World on Old Maps and Graphic Images of the Historical Prints of the 15th to 18th Centuries from the Funds and Collections of the Slovak National Library. Martin: Slovak National Library, 2017. 390 p. <i>Jan Valo</i>	210
Velička, Drahomír. History of Kysuce Settlement. I. : Terra Kisucensis Association, 2017, 340 p. <i>Jozef Meliš</i>	212
Lupčo, Martin. From the History of Catholic Education in Ružomberok II. Memorial to the 25th Anniversary of the Foundation of the St. Andrew Grammar School in Ružomberok. Martin: Fork, 2017, 204 p. <i>Marek Ďurčo</i>	214
Authors.....	218

INHALT

STUDIEN

Matheus Chaks Weg zum Höhenpunkt der oligarchischen Regierung um die Wende des 13. und 14. Jahrhunderts
Ján Lukačka 13

Wie verliefen die ungarischen Wahlen. Das Wahljahr 1868 – 1869
im Wahlbezirk Vrbové
Matúš Krátky 33

Demographie und die Lage der Vojvodinaer Slowaken in Jugoslawien 1918 – 1941
Ján Tkáč..... 52

Die Wohnkultur der slowakischen Schriftsteller in Bratislava in den Jahren 1920 – 1945
Martin Vašš..... 81

MATERIALIEN

Die nationale und christliche Souveränität der Slowaken
Peter Mulík 97

Das Geld stinkt nicht
Jaroslav Straka..... 102

DOKUMENTE

Die Eintragungen von Ján Gašper aus dem Heeresdienst und aus der deutschen Gefangenschaft
Martin Lacko 111

Ivan Lazar Krmpotić: Mein Dienst der Kirche und dem Volk der Slowaken
(Übersetzung aus dem Kroatischen)
Peter Mulík 130

POLEMIKEN

Die ungarische Geschichte slowakisch
Ferdinand Uličný..... 141

MEDAILLONS

Zum 100-jährigen Geburtstag von Jozef Staško
Peter Cabadaj..... 155

Erinnerung an Doc. PhDr. Peter Ratkoš, DrSc.
Peter Ratkoš..... 158

PhDr. Titus Kolník, DrSc. (1 . 1. 1932 – 27. 11. 2017) ist gestorben 161

AUSKÜNFTE

XXI. archivalischen Tage in der Slowakischen Republik
Pavol Madura 165

Die Hauptversammlung der Historischen Sektion der Matica slovenská (2017) <i>Peter Mulik</i>	171
Die slowakischen emanzipations- und staatsrechtlichen Bestrebungen im 20. Jahrhundert. Wissenschaftliche Konferenz zum 100-jährigen Jubiläum der Gründung der Tschecho-Slowakischen Republik und zum 25-jährigen Jubiläum der Entstehung der Slowakischen Republik <i>Peter Mulik</i>	179
REZENSIONEN	
Demmel József, Die Geburt der slowakischen Nation. Ľudovít Štúr und die slowakische Gesellschaft im 19. Jahrhundert in Ungarn, Pozsony 2011. <i>Ladislav Tajták</i>	187
Tote Grenze oder lebendige Nachbarschaft? Österreichisch-slowakische Beziehungen 1945 – 1968. Viedeň: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 2012 (Zentraleuropa-Studien, zv. 17), 543 s. <i>Beáta Katrebová-Blehová</i>	190
Die Chronik von Johannes de Thurocz. Johannes de Thurocz Chronica Hungarorum 1488. Aus dem Latein übersetzt von Július Sopko. Bratislava: Perfekt 2014. 592 strán. <i>Miloš Marek</i>	195
Hromják, Ľuboslav: Ich verbleibe mit dem Ausdruck der Liebe. Der Lebenslauf von Ján Vojtaššák. Spišské Podhradie : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, 2015, 533 s. <i>Ivan Petranský</i>	200
Oliver Jens Schmitt: Căpitan Codreanu. Aufstieg und Fall eines rumänischen Faschistenführers. Wien: Paul Zsolnay Verlag 2016, 336 s. [Căpitan Codreanu. Vzostup a pád rumunského fašistického vodcu.] <i>Beáta Katrebová-Blehová</i>	204
Jankovič, Ľubomír. Slowakei, Europa und die Welt auf den alten Landkarten und in den graphischen Darstellungen in den historischen Drucken des 15. – 18. Jahrhunderts aus den Beständen und Sammlungen der Slowakischen Nationalbibliothek. Martin : Slovenská národná knižnica, 2017. 390 s. <i>Ján Valo</i>	210
Velička, Drahomír: Die Geschichte der Kysuce-Besiedlung. S. I. : Združenie Terra Kisucensis, 2017, 340 s. <i>Jozef Meliš</i>	212
Lupčo, Martin. Aus der Geschichte des katholischen Schulwesens in Ružomberok II. Gedenkbuch zum 25-jährigen Jubiläum der Gründung des hl. Andreas-Gymnasiums in Ružomberok. Martin : Fork, 2017, 204 s. <i>Marek Ďurčo</i>	214
Autoren	218

ŠTÚDIE